

המורדת

היא שרדה את השואה כנזירה נוצרייה, היתה פרובוקטיבית, יצירתית ומלאת הומור, ובמשפחה שהקימה ניסתה להכניס בנו - שלושת הצברים הפושטקים שלה - קצת תרבות ואמנות • תודה אמא, על הכל

אבל היא עשתה בושות בכל מקרה. כיוון שהיתה חקיינית מדופלמת בלי שידעה בכלל, כשהיו מצלצלים אלינו הביתה בטלפון והיא היתה עונה – מייד ידעתי עם מי היא מדברת, כי בלי ששמה לב היא קיבלה את המבטא ואת טון הדיבור של מי שדיבר בצד השני. חברה מארגנטינה? מבטא דרום-אמריקני? גנן או בעל מקצוע מבני דורינו הערבים? אמא עברה לח', ע' ור' גרוניתי; מורה מבית הספר עם קול מאנפף ופדגוגי? גם היא עברה לדבר מהאף.

לאמא גם היה תמיד אופי מורד ופרובוקטיבי, ובביקורים בקתדרלות שונות באיטליה ובספרד היא נהגה, למרבה המבוכה וספק ברצינות ספק בצחוק, להדליק נר לפני הצלם של מריה, תוך כדי שהיא מקפידה לא לשלם על הנרות ולהתחמק מלשלשל את המטבעות המתבקשים לקופת הכנסייה.

היא גם דחקה בי לא פעם לנגן בלי רשות, בגניבה ממש, על עוגג הכנסייה "איזה שיר בעברית" (היום היא אולי היתה מבקשת שיר של "כנסיית השכל") – במעין התרסה, אולי לזכר חייה הסמויים כנזירה במי נזר בצרפת, ואולי כדי להודות בדרכה למי שהצילו אותה וחסו על חייה.

כאישה יחידה בבית, עם בעל שהוא ג'נטלמן איט' לקי ושלושה צברים פושטקים, אמא שייטה בין שפה של לידי מתורבתת לשפת רחוב.

לא פעם ניסתה לאמץ את שיח התקופה והדור הצעיר של שנות ה-70 עם מילים כמו "חנטריש", "מעפן", "חרא בלבן", "שמה עליך קצוץ", "נשבר ליי" ו"אני לא פראיירית שלכם", אבל לא תמיד זה יצא לה טוב והיא לא תמיד ממש הבינה את משמעויות המילים היותר קשות שבהן השתמשנו, שעדיף לא לחזור עליהן כאן.

כשבנות המין השני צלצלו אלינו, בימים

שבהם עוד היינו אטרקטיביים והטלפון היה קווי ומי שותף לכולם, אמא נהגה לנסות לנחש מי המתקשרת.

אחי הבכור והפעיל ביותר בתחום ניהל לא פעם כמה מערכות יחסים, ולמרות שביקש ממנה לא לעשות זאת – אמא נהגה לנסות לנחש מי מתוך קאדר הבנות נמצאת על הקו. "הלו, היי, זו עדנה? (לא) עידית? (לא) אילנה? (מי זאת אילנה?)", וכך סיבכה אותה לא פעם והסגירה מידע חסוי.

השנים האחרונות לא היו פיקניק עבודה, ואני רוצה להתחבר בר לבריו של רעי אברי מהעמוד האחרון של המוסף בשבוע שעבר, שבו כתב "תנו למות בשקט".

גם אני, כמו אברי, התפללתי בליבי בכל ביקור אצל הוריי בשנים האחרונות שלא אניע בעתיד למצב הזה. שלא אצטרך לחיות עם ניוון, בלבול ועצב עמוק ושישאיירו אותי חי רק כי הטכנולוגיה מאפשרת לי להמשיך לנשום, למרות שלטובתי מגיע לי כבר ללכת.

יש רגע שבו אנחנו צריכים ללכת לשלום, אבל לאף אחד אין אומץ לקחת אחריות וללכת נגד השיטה והמערכות הר' פואיות, שמכסת"חות את עצמן ואולי אפילו מרוויחות מלה שאיר אותנו בחיים.

מילה טובה למטפלים סביו, עלמה ומיי, שטיפלו

בהורים במסירות אין קץ. אמא אמנם צבטה אתכם כישבן מדי פעם ולא תמיד זכרה את שמותיכם, כמו גם את שמי, אבל כאשר תלכו ולעולם תהיו משפחה, ואני מודה לכם מקרב לב. תודה אמא, על הכל. ✪

yairn@israelhayom.co.il

איור: עובדיה ברוש

– ולמי שמתקשים לזרוק חפצים, ככלים או כלים אפילו חר' פעמיים מוולט, כי "אולי פעם נעשה איתם משהו".

עד היום קשה לי להשתחרר מזיכרון ועקות השבר של סב' תנו, שבמשך שנים כשהיתה באה לבקר וללון אצלנו היתה קוראת באמצע הלילה, מתוך שינה, בשמו של בעלה המנוח.

אבל אמא היתה גם מצחיקה, יצירתית וברוכת כישרונות: היא טיפחה גינות מדהימות, ציירה, פיסלה ומילאה את הבית בחפצים אמנותיים ומלאי השראה. היא ידעה שבע שפות: פלמית, צרפתית, יידיש, גרמנית, עברית, אנגלית ואיטלקית, שאפה למצינות והצטיינה בלימודיה המאוחרים בלונדון.

היא היתה צנועה ושקטה, בטח ליד אבא, שהיה שוויצר לא קטן. היא ואבא אהבו תרבות ואמנות וניסו להכניס בילדיהם הפרחחים קצת אהבה למוזיקה, להיסטוריה, לאדריכלות ולא מנות, כשלקחו אותנו להרבה סיורים בכנסיות ובמוזיאונים בארץ ובעולם. הם שמרו על בית פתוח עם חברים ומשפחה והיו תמיד מרכז האירוע עם בדיחות, סיפורים ואינספור דא' חקות, כשאמא מככבת במתיחות ובשיגועים, אולי כדי לחי מוק מהעצב שאפיין את שני העשורים הראשונים של חייה.

אמא גם מעולם לא השתחררה מהמבטא הצרפתי שלה, וכשלמדנו צרפתית בתיכון היא הודעזעה וגערה בנו שאנחנו מדברים במבטא רומני (המורים לצרפתית היו בימים ההם ברובם מרומניה, מה שגרם לכולנו להישמע קצת כמו ננסי ברני דס בפריז). בתור ילד צבר, שכל סממן אירופי נראה לו גלות, המבטא של אמא בייש אותי, וכמו רבים מבני דורי – העדפתי בטיפשותי להסתיר אותה מחברי, שלא תעשה לי בושות.

לפני כמה שבועות סיפרתי כאן על

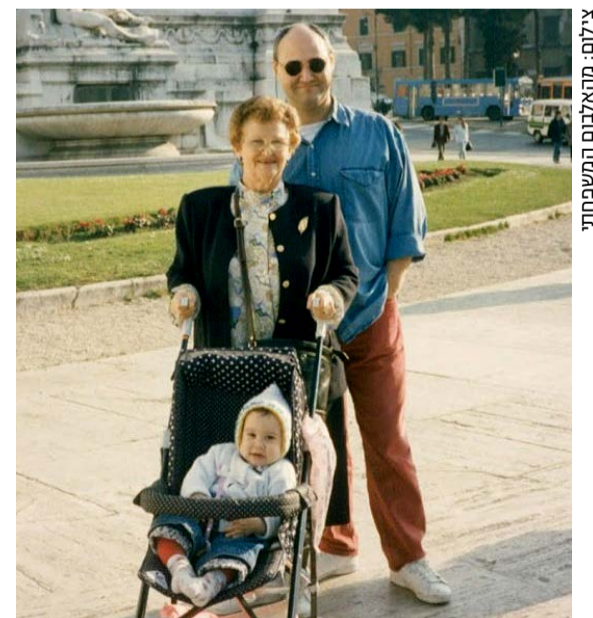
מות אבי אנצו ז"ל, ועל איך לפעמים הכל מתנקז וקורה בבת אחת. בשבוע שעבר, כחודשיים אחריו, הלכה לעולמה גם אמ' מרים ז"ל. ככה זה כנראה אצל זוגות שהיו מחוברים ואוהבים יותר מ-70 שנה. אני מקווה שלפחות לזמן הקרוב נחזור לשגרה, בלי דרמות ועם פחות עצב.

אמא שלי נולדה בפולין ב-1926. בגיל שנתיים היגרה עם המשפחה לבלגיה, וכשהנאצים פלשו לבי לגיה המשפחה נמלטה לדרום צרפת. אביה נעצר ב-1942 ונלקח לעבודות כפייה באזור ליון, ואמא, שהיתה רק בת 16, ניסתה ללא הצלחה לחלץ אותו מהמעצר כשהלכה לדבר אל ליבו של קלאוס ברבי – ראש הגסטאפו בעיר שכונה "הקצב מליון". הוא מן הסתם לא נעתר, והסבא שמעולם לא הכרנו נשלח אל מותו באשוויץ.

בהמשך אותה שנה, כשחזרה מבית הספר, לא מצאה את שאר בני ובנות המשפחה, שנעצרו בבית ונשלחו למעצר ליד ליון. למחרת גם היא נתפסה. ביוזמה ובי עורמה של סבתנו דבורה ובסיוע המחתרת הצרפתית, שארית המשפחה חולצה מהמחנה והחלה במסע בריחה והסתתרות, שבמהלכו נאלצה הסבתא להיפרד מילדיה. הילדים היו במוסד חינוכי שהסתיר גם ילדים יהודים ליד טולון, ואמא גונגנה שם על אחיה, מנחם בן ה-6. בהמשך, בעקבות גילוי המקום, מנחם הוברח ואומץ על ידי משפחה של חקלאים, ואמא נשלחה למנוח, שם חיה כנזירה נוצרייה לכל דבר תחת השם הבדוי מריאן פור (Mirian Faure). בתום המלחמה, סבתא דבורה ואמא אספו את מנחם ועלו לפלשתינה, בלי סבא שנספה. אמא למדה בבית הספר לאחיות בהרסה. בזמן המ צור על ירושלים שירתה כאחות בהרסה, ומן הסתם התמודדה גם כאן עם מראות קשים של פצועים והרוי גים. בהמשך שורכה לאבא ז"ל, והם הקימו משפחה.

למרות שלא דיברה מעולם על השואה, היא תמיד

היתה נוכחת בחיינו. מעין שואה שבשתיקה. אמא הפכה אותנו לכאלה שלא משאירים פירור בצלחת – עד היום אנחנו כאלה

תמיד במרכז. מרים ניצני עם בנה יאיר ונכדתה עינב

צילום: מהאלבום המשפחתי